

ACTIVITATEA DE CERCETARE ȘTIINȚIFICĂ A MUZEULUI DELTEI DUNĂRII DIN TULCEA. PERSPECTIVE

V. H. BAUMAN

Cercetarea științifică reprezintă nu numai o parte componentă a unei vaste și complexe activități desfășurate de fiecare muzeu, dar constituie și treapta superioară de valorificare a întregului patrimoniu muzeal, bazată pe o muncă migăloasă și temeinică de achiziționare, înregistrare și conservare a unor obiecte variate sub aspect structural și de o importanță gradual diferită.

Privită sub acest aspect, cercetarea științifică din muzee, dificilă prin însăși conținutul ei, apare pendinte de o sumă de factori, dintre care omul și baza materială corespunzătoare sînt primordiale. Muzeul Deltei Dunării din Tulcea dispune în prezent de un număr restrîns de specialiști, în cadrul în cele 4 secții existente, dintre care numai științele naturale și arta au expoziții permanente.

Expoziția arheologică urmează a fi deschisă în cursul anului 1972, iar cea de etnografie, într-un viitor apropiat. Pornind de la faptul că activitatea de cercetare științifică nu poate fi limitată în timp, vom prezenta cîteva din preocupările și realizările muzeului tulcean din ultimii ani, ca și unele perspective.

Secția de Științe naturale, cea mai puternică la ora actuală, desfășoară o activitate complexă și variată sub aspectul cercetării științifice. O intensă muncă de colectare și naturalizare, întreprinsă de specialiști pe ramuri, a fost finalizată prin apariția unor lucrări al căror scop era acela de valorificare a materialului din depozit care nu se încadra în tematica expoziției permanente. Lucrarea Mariei Popescu, intitulată *Animale rare din colecția Muzeului Deltei Dunării*, prezentată în 1969 la colocviul organizat la Tulcea de muzeul nostru și publicată în revista „Peuce” I, ca și cercetarea lui J. B. Kiss, *Păsări mai puțin obișnuite în colecția Muzeului Deltei Dunării-Tulcea*, apărută în „Revista muzeelor”, se înscriu pe această linie.

În ultimii ani, în munca de cercetare științifică din cadrul secției, s-au conturat cîteva direcții, reflectate în problematica ce reține atenția naturaliştilor. Trebuie precizat că întreaga tematică corespunde unui scop unic, acela de a realiza, pe baza unor cercetări diferite, o cunoaștere aprofundată a realităților geo-morfologice, de faună și floră, ale horstului nord-dobrogean.

Tema *Contribuții la cunoașterea broaștelor de lac din Delta Dunării și Dobrogea de nord* (Maria Popescu), a fost luată în studiu ca urmare a importanței acordate în ultima vreme broaștelor comestibile, în speranța că este posibilă creșterea lor dirijată. În măsura în care se va putea înlăptui acest lucru, omul va realiza un maxim de randament, fără a produce un dezechilibru în cadrul populației respective, numai prin cunoașterea biologiei și ecologiei speciei. Pînă în prezent au fost adunate materiale care au favorizat o serie de concluzii primare în probleme referitoare la: a) comportarea și creșterea în captivitate a ranidelor comestibile și b) hrana exemplarelor adulte din Delta Dunării și Complexul lagunar Razim.

O altă temă luată în studiu se referă la *Ornitofauna insulei Sahalin și rolul ei în migrație*. Atenția acordată se datorește unei remarcabile faune ornitologice concentrate în acest punct din Deltă. Insula este situată într-un loc de trecere foarte important pentru păsările care urmează căile de migrație sarmatică, sud-elbică și drumul Mării Negre; în timpul acestei migrații apar specii rare și foarte rare. De asemenea, insula este un important centru de iernare a păsărilor. În urma observațiilor făcute pînă acum s-a constatat prezența unor specii în perioada de migrație sau de trecere, colectindu-se exemplare rare dintre care o specie și o subspecie nouă pentru țară.

Tema „*Flora și vegetația lacului Zaghen*”, cercetată de Ioana Barna, va stabili vegetația actuală a zonei și transformările ei în urma includerii lacului în teritoriul Complexului muzeistic. Observațiile începute din anul 1971 vor dura cel puțin 10 ani, publicîndu-se periodic transformările ce vor surveni.

Colecția entomologică a muzeului este abia la început; s-a abordat însă o temă interesantă și complexă: *Contribuții la studiul sistematic, ecologic și zoogeografic al vespidelor* (Anina Jecu). Urmează a se stabili speciile de vespide, puțin cercetate, din Dobrogea de nord și Delta Dunării, ecologia lor, cît și partea de zoogeografie referitoare la tot teritoriul țării. Ultima parte se va realiza atît prin studiul colectărilor proprii, cît și a colecțiilor existente la muzee de profil și institute specializate.

O ultimă temă de cercetare, care preocupă întreg colectivul secției de naturale, se referă la studiul zonelor ce vor fi prezentate în cadrul Complexului muzeistic al Deltei.

Cercetările întreprinse pînă în prezent, în baza tematicii abordate, și-au găsit ecoul în mai multe lucrări publicate sau în curs de apariție.

Deși în perioada anilor 1964—1969 muzeul nostru a funcționat cu o singură secție, cea de naturale, activitatea de cercetare științifică în domeniul istoriei și etnografiei nu a cunoscut o întrerupere, ci a continuat printr-o evoluție firească, bazată pe tradițiile anterioare.

La obiectivele provenite din descoperiri întîmplătoare s-au adăugat piese arheologice de o mare valoare pentru istoria patriei. Se remarcă colecțiile realizate în urma cercetărilor privind culturile traco-getică, geto-dacică ca și cele din perioada de formare a poporului român. Aproape 3 000 vestigii arheologice, 28 000 piese numismatice, dintre care majoritatea se includ în 14 tezaure monetare de proveniență romană, bizantină ca și emisiuni ale înfloritoarelor centre comerciale situate la gurile Dunării, alcătuiesc în prezent zestrea secției de arheologie, pe care colectivul, încă foarte restrîns, este pe cale de a o îmbogăți.

1. BIOTOP DIN DELTA MARITIMĂ

Activitatea de cercetare arheologică s-a desfășurat atit împreună cu institutele de specialitate cît și cu forțe proprii. S-au realizat în ultimii ani colaborări fructuoase cu cercetători bucureșteni de la Institutul de arheologie. Amintim săpăturile de la Dinogetia, efectuate sub conducerea dr. I. Barnea, săpăturile de la Babadag, sub conducerea lui Sebastian Morintz, cele de la Capul Doloșman conduse de Maria Coja, sau cele de la Sarinasuf efectuate sub conducerea lui P. Alexandrescu. Dintre cele mai recente amintim săpăturile de la Beroe (Piatra Frecăței) organizate în colaborare cu cercetătorul P. Aurelian de la Institutul de studii sud-est europene.

Săpăturile conduse de specialiștii Muzeului din Tulcea s-au concretizat în cercetări organizate în apropierea localităților : Tulcea, Nalbant, Enisala și pe grindurile Letea și Caraorman, ca și prin cîteva perieghze efectuate pe trasee mai puțin cunoscute.

Întreaga activitate desfășurată pe teren în ultimii ani a dat posibilitatea cunoașterii unor aspecte cruciale din istoria Dobrogei de nord și a creat condițiile organizării unui muzeu cu o idee tematică bine conturată : „*Originea și formarea poporului român pe teritoriul de la gurile Dunării*”. Săpăturile din așezarea hallstattiană de la Babadag au făcut lumină într-o perioadă mare de timp (1200—700 î.e.n.), prima epocă a fierului, a căruia continuitate, surprinsă în săpăturile efectuate pe dealul „Tabellei”, la vest de Tulcea, și în cele întreprinse pe malul lacului Razim, la Sarinasuf, a permis marcarea unor puncte noi pe harta arheologică a Dobrogei. Cercetările desfășurate la Enisala, sub conducerea lui G. Simion, au întregit rezultatele săpăturilor mai vechi de la Murighiol și Telița, referitoare la civilizația getică din nordul Dobrogei, pe cînd șantierele arheologice organizate la Nalbant și pe grindurile din Deltă au adus o contribuție însemnată asupra cunoașterii perioadei feudal-timpurii.

În munca de cercetare a secției de arheologie s-au conturat mai multe direcții, reflectate într-o tematică bine precizată. Ecou al unor preocupări mai vechi, tema „*Civilizația daco-geților la Dunărea de jos*”, luată în studiu de G. Simion, urmărește să înmănușeze toate aspectele acestei civilizații într-o lucrare monografică de interes general, bazată pe situațiile complexe și materialul excepțional de bogat de la Enisala.

Pornind de la inconsistenta cercetare a teritoriului rural nord-dobrogean din vremea stăpînirii romane, tema „*Așezări civile în nordul Dobrogei romane*” (V. H. Bauman), urmărește elucidarea amplului proces de romanizare petrecut la gurile Dunării. Cercetările începute în 1971 vor dura cel puțin un deceniu, eșalonîndu-se pe tipuri de așezări, săpăturile exhaustive alternînd cu sondaje și perieghze îndelungate.

În sfîrșit, o problemă care preocupă întreg colectivul secției se referă la perioada de cristalizare a poporului român la gurile Dunării.

Pe baza tematicii stabilite, cercetările arheologice întreprinse în anul 1971 au avut rezultate promițătoare. Colectivul tulcean a lucrat pe 4 șantiere : Horia, Enisala, Niculițel (Bădila) și Niculițel-sat. La Enisala au fost continuate săpăturile în necropola getică de sec. IV î.e.n. La Horia, cercetările efectuate în marginea unor canabae din apropierea unei fortificații romane de sec. II—IV e.n., au scos la iveală prima „villa” din Dobrogea, situată într-un mediu rural (V. H. Bauman). Săpăturile organizate de G. Simion în punctul Bădila, de lîngă Niculițel, într-un tumul din vremea stăpînirii romane, au urmărit continuarea cercetărilor efectuate cu ani în urmă, în colaborare cu Expectatus Bujor, în necropola cetății Noviodunum. Ele au evidențiat existența unei „Villa rustica” în apropierea tumulului investigat, ai cărei proprietari se pare că au fost înmormîntați aici. Un mare interes în lumea științifică l-au trezit cercetările arheologice efectuate în satul Niculițel (V. H. Bauman), care au scos la iveală vestigiile unei bazilici paleocreștine, cu „martyricon” „in situ”, îngropat sub pardoseala altarului.

Valorificarea științifică a cercetării arheologice a constituit și constituie un obiectiv permanent prezent în preocupările arheologilor tulceni.

O atenție deosebită s-a acordat în ultimul timp fișării, restaurării și inventarierii întregului patrimoniu arheologic, în vederea trierii pieselor necesare deschiderii expoziției permanente de arheologie.

Activitatea științifică a secției de etnografie a cunoscut mai mult aspectul achiziționării unor materiale care, de cele mai multe ori, dispar sub ochiul nepăsător al omului modern. Intervenția muzeului nostru a favorizat salvarea multor obiecte care s-ar fi pierdut sau ar fi putut lua căi nedorite.

În cadrul secției se detașează preocupări și teme diferite de cercetare. Una din acestea „*Organizarea interiorului casei țărănești din nordul Dobrogei*”, caută soluții de valorificare a colecției textile a muzeului, care numără în prezent 2 500 de obiecte. Cercetările făcute în satele Agighiol, Zebil și Enisala, în zona unei concentrări masive de elemente românești, au avut ca urmare organizarea la Enisala a unei case-muzeu, sinteză a zonei respective. Inițiativa va fi continuată prin deschiderea în următorii ani a unei astfel de case-muzeu în mediul pescăresc din zona comunei Jurilovca.

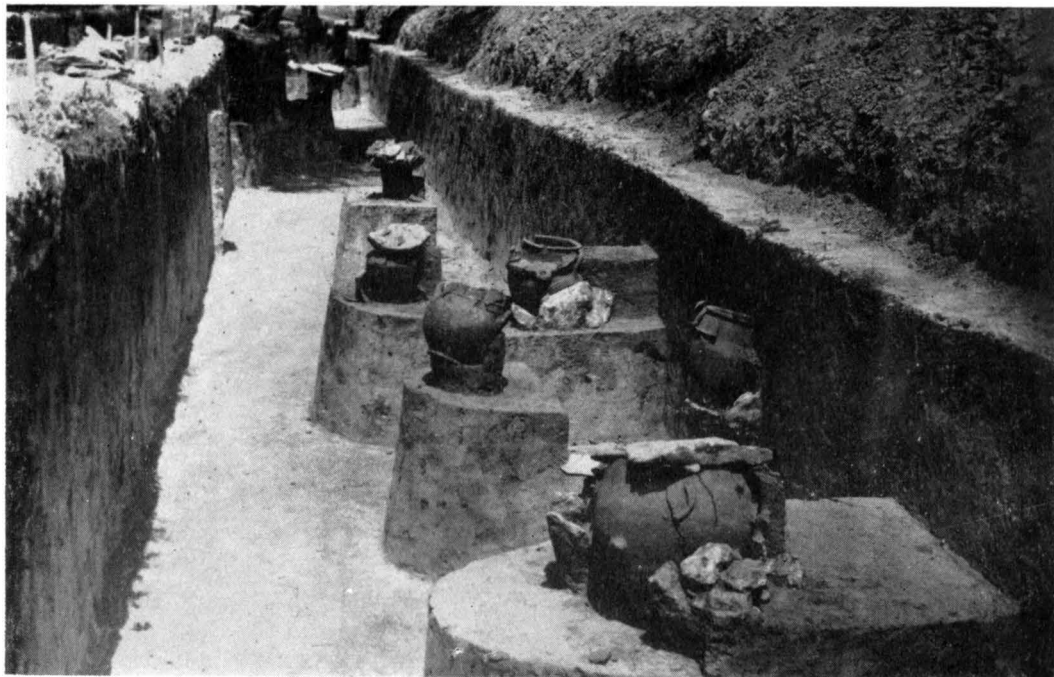
De altfel, una din preocupările principale ale secției de etnografie, avându-se în vedere perspectivele Complexului etnografic în aer liber, constă în zonarea din punct de vedere arhitectural a teritoriului nord-dobrogean, în vederea stabilirii gospodăriilor ce vor fi expuse. În funcție de acest obiectiv, cercetarea cunoaște o serie de aspecte, orientându-se spre arhitectură și mobilier, urmărindu-se, de exemplu, „*Mobilierul în concordanță cu zona de relief*”, sau spre ocupații (*Probleme legate de practicarea pescuitului pe teritoriul nord-dobrogean*). De asemenea, se urmărește cu asiduitate cercetarea centrelor de olărit și a construcțiilor din nordul Dobrogei, continuarea construcției anexelor la casa Enisala, constituirea casei-muzeu la Jurilovca, restaurarea morii de apă de la Izvoarele, restaurarea hanului de la Măcin etc.

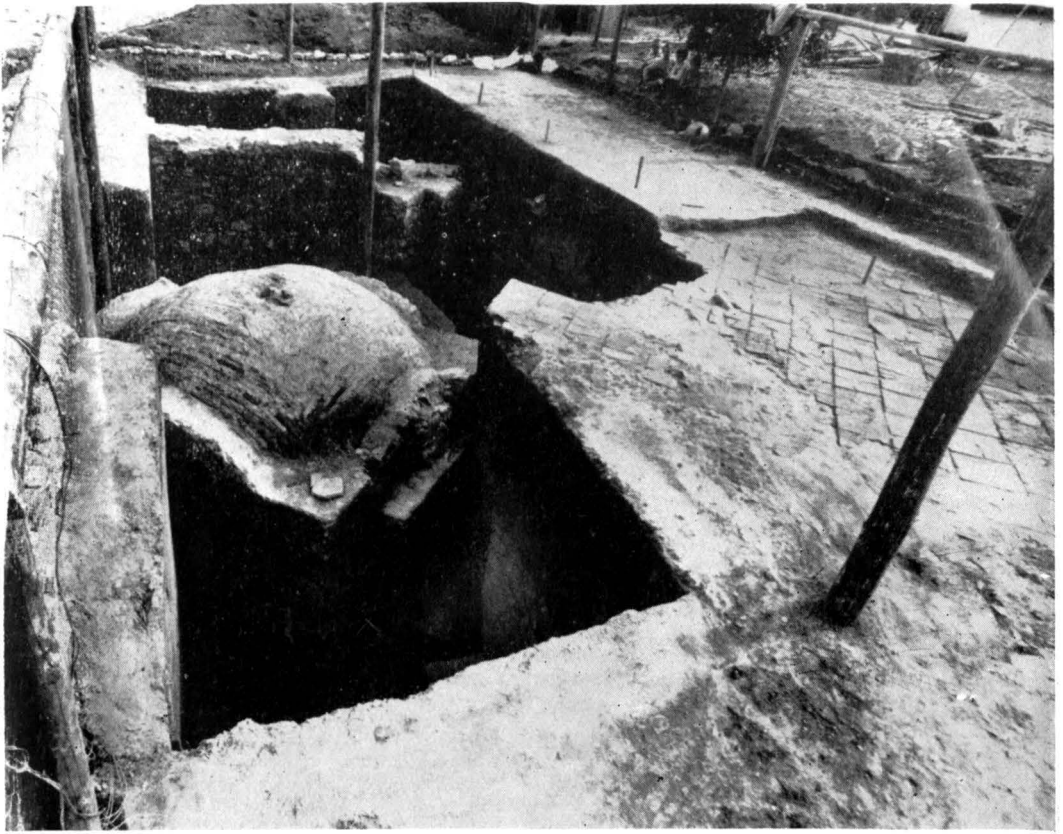
Activitatea științifică a secției de artă, a cărei expoziție permanentă a fost deschisă la începutul acestui an, a cunoscut în anul 1970—1971 febra achizițiilor. Stabilirea unei tematici adecvată condițiilor locale, „*Natura și omul Dobrogei de nord, oglindite în arta plastică*”, ce urma a fi reflectate în cadrul expoziției permanente, a condiționat achiziționarea unor piese din opera unor artiști plastici ca : Lucian Grigorescu, Cecilia Cuțescu-Storck, Fr. Șirato, I. Iser, N. Tonitza, Marius Bunescu, Șt. Popescu, Theodorescu-Sion, N. Dărăscu, Stavro Tarasov, Gh. Sirbu, Gh. Petrașcu, J. Steriadi ș.a., poposiți cu șevalele lor pe aceste meleaguri. De asemenea, în colecția secției de artă au intrat în acești ani și lucrări de sculptură aparținând unor artiști de o înaltă ținută ca : I. Jalea, I. Mironescu, Milița Pătrașcu, Boris Caragea, Edith Orlovski, Wilhelm Demeter și alții.

În stabilirea tematicii ca și în achiziționarea tuturor pieselor muzeale s-a pornit de la ideea conținutului artistic și cultural-educativ. Realitatea dobrogeană va fi adusă în fața omului contemporan-tineretului în mod deosebit, și a turiștilor care doresc să cunoască aceste locuri nu numai prin intermediul izvoarelor istorice sau etnografice, ci și prin intermediul lucrărilor de artă care au immortalizat viața oamenilor de ieri și de azi.

Un loc important în activitatea științifică a Muzeului Deltei Dunării îl ocupă aspectul editorial. Tipărirea unei reviste a muzeului — „*Peuce*” — ca și a unor publicații al căror scop constă în popularizarea cercetării științifice desfășurate pe teritoriul județului Tulcea, vine să umple un gol resimțit cu acuitate în anii din urmă. În anul trecut au văzut lumina tiparului primele două numere

2. NECROPOLA GETO-DACICĂ DE LA ENISALA. ASPECT DE PE ȘANTIER

3. BAZILICA DE LA NICULIȚEI

ale revistei, „Peuce” I, cuprinzând studii și comunicări de științele naturii, „Peuce” II, studii și comunicări de istorie și etnografie. Ele au însumat cele mai noi cercetări referitoare la nordul Dobrogei din toate domeniile științelor naturii și ale istoriei.

Este gata pentru tipar numărul trei al revistei, cu lucrări de științele naturii și se strâng materiale de istorie și etnografie pentru numărul patru.

Fiind o revistă cu profil științific care se adresează, în principal, specialiștilor, „Peuce” va fi completată, începând cu anul 1972, cu un supliment cultural care va îngloba o serie de articole de istorie, naturale, geografie, etnografie, folclor, sociologie și literatură. În acest fel sperăm că vom strânge în jurul revistei un mare număr de colaboratori cu preocupări științifice, de diferite profesii și din cele mai diverse sectoare de activitate, iar suplimentul va putea deveni o publicație care să se adreseze marelui public. Vom rezolva astfel și un alt deziderat, acela al activității culturale de masă, prin vehicularea către publicul larg a rezultatelor activității științifice și creației artistice, într-o manieră corespunzătoare.

În paralel cu munca de editare a revistei, specialiștii instituției noastre sînt preocupați de pregătirea materialelor în vederea editării unor cataloage de obiecte care alcătuiesc colecțiile muzeului. Este foarte probabil ca ele să fie date la tipar la finele acestui an. Activitatea editorială se reflectă, de asemenea, și în publicarea de către muzeul nostru a unor lucrări speciale ca cea semnată de G. Simion, directorul Muzeului Deltei Dunării, intitulată *Monumente istorice și de arhitectură din Dobrogea de nord*, sau, *Flora și vegetația Dobrogei de nord*, care va apare sub semnătura dr. I. Șcrbănescu, de la catedra de geobotanică din cadrul Comitetului geologic București.

Sperăm ca, o dată cu deschiderea expozițiilor permanente ale tuturor secțiilor muzeului nostru și începerea organizării practice a Complexului muzeistic, activitatea de cercetare științifică să capete noi valențe.